

**URVALSPROV TILL UTBILDNINGSLINJEN
FÖR SAMHÄLLSVETENSKAPER (ÅBO)
den 18 maj 2016 kl. 10:00-15:00**

MODELLSVAR

Urvalsprovet kan ge max. 100 poäng.

FRÅGA 1-4

Törrönen, Jukka. Alkohol i svenska damtidningsannonser från 1960-talet till 2000-talet. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs* 28:3 (2011): 251–277.

1. Författaren redogör för tre orsaker om varför det är intressant att studera alkoholrelaterad reklam som riktas till kvinnor från 1960- till 2000-talen. Vilka är dessa? Varje rätt svar ger två (2) poäng. Totalt kan uppgiften ge max. 6 poäng.

1. För att kvinnornas alkoholdrickande ökat avsevärt sedan 1960-talet.
2. För att kvinnors drickande historiskt setts som problematiskt och ambivalent.
3. För att de är kulturprodukter som ger en uppfattning om könsuppfattningar och -förväntningar. (s. 253)

2. Vad avses i artikeln med att kön konstrueras i annonserna och varför skapar dessa vissa könsbilder framför andra? (max. 4 poäng)

I artikeln analyseras reklamerna som performativa akter där könet synliggörs "här och nu" genom att kvinnor positioneras i speciella subjekspositioner. Kön konstrueras i annonserna på basis av könsföreställningar som cirkulerar i kulturen. Kön, eller snarare genus, tas alltså inte som något förgivettaget eller naturligt, utan det framställs på olika sätt beroende på syftet. Annonserna lånar feminina och maskulina egenskaper, kvaliteter och stilar ur kulturen för att tilltala en tänkt målgrupp. (s. 254)

3. Vad är utmärkande för kvinnoframställningarna i annonserna på 1980 och -90 talen? (max. 5 poäng)

I annonserna från 1980-talet gör den individualiserade karriärkvinnan entré och kvinnornas subjekspositioner frigörs från umgänget och sällskapslivet i hemmet, på fritiden och i naturen. Traditionella könsnormer utmanas t.ex. genom att kvinnor porträtteras i maskulina miljöer. Kvinnorna i annonserna får alltmer distinktiva och individuella drag som bland annat framhävs med produkter i annonserna som kreditkort, parfym, läppstift och semesterresor. Även klasskillnader blir intressanta i det att annonserna uppmanar till att utmärka sig genom att ta del av överklassens smak. I 1990-talets annonser sexualiserar kvinnan och hennes egna njutningar lyfts fram. Sexualiseringen syns bl.a. i utmanande kläder och poser. I många annonser framställs kvinnan som en hedonistisk och självständig aktör som njuter av vad livet har att erbjuda. (s. 264-269)

4. Vad menas med den drickande kvinnans balansgång mellan tradition och jämställdhet i reklamerna? (max. 5 poäng)

Kvinnoframställningarna från 1960- till 2000-talet varierar på många sätt men återkommande inslag är den traditionella hemmafrurollen och den moderna kvinnorollen som bygger på tanken om jämställdhet mellan könen. Trots att kvinnans jämställdhet, frihet och självständighet celebreras i många reklamer sedan 1960-talet dyker en traditionell kvinnobild upp om och om igen. T.ex. i slutet av 2000-talet får den hemvårdande kvinnan igen en framträdande roll i reklamerna. Samtidigt blir bilden av kvinnan i den privata sfären allt mer nyanserad när vi närmar oss nutid i t.ex. det att hon framställs som njutningslysten och att hon inte ensam sköter om hemmet utan männen förväntas delta i hushållssysslorna. (s. 273-275)

FRÅGA 5-7

Denk, Thomas & Silander, Daniel. Demokratiska utmaningar hos de nordiska länderna 2002-2011. *Politiikka* 55:3 (2013): 139-150, samt dagsaktualiteter och allmänbildning.

5. Besvara följande frågor utgående från artikeln. Totalt kan uppgiften ge *max. 9 poäng*.

a. Vad är Freedom House Index? Redogör kortfattat. (*max. 5 poäng*)

Freedom House Index (FHI) är ett mått på länders fri- och rättigheter samt demokratiska tillstånd. FHI består av sammanlagt sju dimensioner: valprocesser, politisk pluralism och deltagande, funktionalitet hos staten, yttrande- och åsiktsfrihet, organisationsfrihet, rättssäkerhet och personlig autonomi och individuella friheter. Dessa dimensioner bildar två delindex – politiska rättigheter och civila friheter – som varierar mellan värdet 1 (fullständig frihet) och 7 (fullständig avsaknad av frihet). Dessa delindex kombineras till en kategorisering som skiljer mellan fria, delvis fria och ofria stater. (s. 141-142)

b. Vilken typ av demokratiska brister förekommer i två nordiska länder? (*max. 2 poäng*)

Brister vad gäller rättssäkerhet, samt personlig autonomi och individuella rättigheter. Båda dimensionerna är relaterade till civila fri- och rättigheter. (s. 139, 143, 144, 145, 148)

c. Hur har Danmarks immigrationspolitik avvikit från de övriga nordiska ländernas immigrationspolitik? (*max. 2 poäng*)

Den har varit mera restriktiv. Restriktionerna har berört arbetstillstånd, språkrav, utlämnande av asylsökande till länder definierade som farliga att vara i, samt åldersgräns och ekonomiska krav relaterade till familjeåterförening. (s. 146)

6. Besvara följande fyra flervalfrågor genom att ringa in det rätta svarsalternativet. Rätt svar ger *en (1) poäng*. Fel svar ger *minus en halv (-0,5) poäng*. Inget svar ger *noll (0) poäng*. Otydliga markeringar tolkas som fel svar. Totalt kan uppgiften ge *max. 4 poäng* och *min. 0 poäng*.

a. Vilken form av vetenskaplig ansats/analys tillämpas i artikeln författad av Thomas Denk och Daniel Silander?

a) **Kvantitativ ansats.** (s. 141)

b) Experimentell analys.

c) Kvalitativ ansats.

d) Innehållsanalys.

- b. Vad avses med demokratisk konsolidering?
- a) Att oberoende domstolar grundas och mänskliga rättigheter respekteras.
  - b) Att demokratiska institutioner blir bestående.
  - c) **Att demokratiska värden och normer blir dominanta hos politiska institutioner och i politiska attityder och handlingar. (s. 140)**
  - d) Att åtgärder som minskar korruption vidtas.
- c. Vilka två nordiska länder uppvisar demokratiska brister under en längre tid av den undersökta perioden?
- a) Norge och Danmark.
  - b) Island och Finland.
  - c) Sverige och Norge.
  - d) **Danmark och Island. (s. 139, 143, 144, 148)**
- d. Fyra nordiska länder har avvikelser i civila fri- och rättigheter under 2002. Vad är orsaken till dessa avvikelser?
- a) Global ekonomisk kris.
  - b) Invandringspolitik.
  - c) **Internationell säkerhetskris. (s. 145)**
  - d) Finanskris.
7. Besvara följande delfrågor som bygger på allmänbildning och dagsaktualiteter. Rätt svar ger *en (1) poäng*. Totalt kan uppgiften ge *max. 7 poäng*.
- a. Vad heter det officiella samarbetsorganet för de nordiska parlamenten?
- Nordiska rådet.***
- b. Vad heter Norges parlament?
- Stortinget.***

- c. I vilket land finns världens äldsta parlament?

Island (nationellt parlament)

Även England / Storbritannien godkänns som svar, eftersom det lokala parlamentet på Isle of Man gör anspråk på att vara världens äldsta parlament (lokalt parlament)

- d. Vad handlar Dublinförordningen om?

Den fastställer kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat inom Europeiska unionen som är ansvarig för att pröva en asylansökan.

- e. Vem är Finlands nuvarande EU-kommissionär?

Jyrki Katainen.

- f. Hur många riksdagsgrupper finns det i Finlands nuvarande riksdag?

Åtta.

- g. Enligt regeringens förslag kommer finländarna år 2018 att få rösta i ett helt nytt allmänt val. Vilket?

Landskapsval.

FRÅGA 8-11

Sjöblom, Stefan & Sandberg, Siv. Svenskfinland och reformerna – vad har de betytt för handlingsutrymmet. I *Makten att kombinera. Utmaningar, vägval och handlingskraft i Svenskfinland*, Stefan Sjöblom och Siv Sandberg (red.), 145-166. Helsingfors: Svenska kulturfonden, 2015.

8. Nämn fem strukturella förvaltningsreformer genomförda under de senaste 30 åren som haft stor betydelse med tanke på den svenskspråkiga servicen i Finland. Varje rätt svar ger två (2) poäng. Totalt kan uppgiften ge max. 10 poäng.

Möjliga svar:

- *Ombildning av statliga ämbetsverk till affärsverk, statliga bolag, eller utvecklings- och forskningscentraler fr.o.m. 1987 (s. 151, 155, 156)*
  - *Landskapsreformen 1993-1995: förändring av landskapsindelningen (s. 154, 156)*
  - *Projektet regionförvaltning 2000 (s. 154)*
    - *Länens uppgifter begränsades och antalet län minskades till sex 1997*
    - *Arbets- och näringslivscentralerna inrättades 1997*
  - *Regionförvaltningsreformen ALKU 2010 (s. 155-157)*
    - *Länen avskaffades*
    - *Två nya statliga förvaltningsenheter inrättades: Näringslivs-, trafik- och miljöcentralerna (ELY) samt regionförvaltningsverken (AVI)*
  - *Häradsreformerna 1996-2008 (s. 154, 157)*
  - *Reform av åklagarväsendet 2007 (s. 155, 157)*
  - *Polisreformerna Pora I-III 2009-2014 (s. 155, 157)*
  - *Tingsrättsreformen 2010: antalet tingsrätter minskade från 54 till 27 (s. 155)*
  - *Magistratsreformen 2006-2012 (s. 155, 157)*
  - *Reform av utsökningsväsendet (s. 155)*
  - *Införandet och utvecklandet av samservice i den offentliga förvaltningen (s. 155, 161-162)*
  - *Nödcentralreformen 1996- 2016 (s. 154, 157)*
  - *Kommunreformerna (s. 156)*
9. Kritiken mot välfärdsstatens organisering började tillta i västvärlden på 1970-talet. Kritiken har följt två huvudlinjer. Vilka två aspekter av statens verksamhet har man särskilt kritiserat? Varje rätt svar ger två (2) poäng. Totalt kan uppgiften ge max. 4 poäng.

Dels ansågs statens verksamhet vara ekonomiskt ineffektiv. Dels betraktades staten som maktfullkomlig och byråkratisk på ett sätt som kränker medborgarnas rätt till självbestämmande. (s. 146)

10. Vilka av följande berörs av språklagen (223/2003)? Kryssa för rätt svarsalternativ (ja eller nej). Rätt svar ger *en halv* (0,5) poäng. Totalt kan uppgiften ge *max. 2 poäng*.

	ja	nej
Privata bolag som säljer tjänster till den offentliga sektorn	X	
Statliga affärsverk	X	
Försäkringsbolag		X
Banker		X

”Därför utsträcktes den nya lagen till att gälla statliga affärsverk, privata bolag, organisationer, stiftelser och personer som på uppdrag av myndigheterna sköter förvaltningsuppgifter eller erbjuder tjänster.” (s. 152)

11. Besvara följande fyra flervalsfrågor genom att ringa in det rätta svarsalternativet. Rätt svar ger *en* (1) poäng. Fel svar ger *minus en halv* (-0,5) poäng. Inget svar ger *noll* (0) poäng. Otydliga markeringar tolkas som fel svar. Totalt kan uppgiften ge *max. 4 poäng* och *min. 0 poäng*.

- a. Vad är kännetecknande för New Public Management?
- a) **Ökad marknadsmässighet inom förvaltningen.** (s. 147)
  - b) Centralisering av förvaltningen.
  - c) Ledningens minskade betydelse inom förvaltning.
- b. På vilket sätt har statsbolagens nationalekonomiska betydelse utvecklats under de senaste decennierna?
- a) **Deras betydelse har minskat.** (s. 151)
  - b) Deras betydelse har varken minskat eller ökat.
  - c) Deras betydelse har ökat.
- c. Det finns bara en kommunal verksamhet som enligt kommunallagen skall ha skilda förvaltningsorgan för den finskspråkiga och för den svenskspråkiga servicen. Vilken verksamhet är det frågan om?
- a) Hälsovård.
  - b) **Skola.** (s. 160)
  - c) Socialvård.

- d. Under de senaste tio åren har takten i förvaltningsreformerna
- a) **accelererat. (s. 163)**
  - b) jämnat ut sig.
  - c) minskat.

FRÅGA 12

Ojanen, Tuomas. *De grundläggande och mänskliga rättigheterna - en introduktion* (sidorna 1-27). Helsingfors: Yliopistopaino, 2010.

12. Besvara följande tio flervalsfrågor genom att ringa in det rätta svarsalternativet. Rätt svar ger två (2) poäng. Fel svar ger *minus en (-1)* poäng. Inget svar ger *noll (0)* poäng. Otydliga markeringar tolkas som fel svar. Totalt kan uppgiften ge *max. 20 poäng* och *min. 0 poäng*.
- a. De grundläggande fri- och rättigheterna
    - a) är alltid förknippade med en viss åldersgräns.
    - b) är aldrig förknippade med en viss åldersgräns.
    - c) **är i vissa fall förknippade med en viss åldersgräns. (s. 22-23)**

  - b. Rätt att rösta i statliga val har
    - a) alla som är bosatta i Finland och har fyllt 18 år.
    - b) alla som är skattskyldiga i Finland och har fyllt 18 år.
    - c) **alla finska medborgare som har fyllt 18 år. (s. 20)**

  - c. Enligt EMRK artikel 8 ges rätt till skydd för
    - a) **privat- och familjeliv. (s. 6)**
    - b) hälsovårdstjänster.
    - c) yrkes- och näringsfrihet.

  - d. De traditionella kategorierna av grundläggande fri- och rättigheter samt mänskliga rättigheter är
    - a) **MP-rättigheter och ESK-rättigheter. (s. 4)**
    - b) MP- och EMRK-rättigheter.
    - c) EMP- rättigheter och ESK-rättigheter.

  - e. Förbud mot diskriminering innebär
    - a) ett absolut förbud mot diskriminering.
    - b) förbud mot diskriminering då man avtalat om förbud.
    - c) **förbud mot diskriminering med undantag för s.k. positiv särbehandling. (s. 12)**

- f. Med de s.k. tredje generationens rättigheter avses
- a) arvsrätt för barn i rakt nedstigande led.
  - b) rätt till miljön, folkens självbestämmanderätt och rätt till fred. (s. 7)**
  - c) rättigheter för den offentliga sektorn.
- g. De grundläggande fri- och rättigheterna omspanner tidsperioden
- a) från det att personen blir myndig till dess att hon dör.
  - b) från det att personen föds till dess att hon dör. (s. 26-27)**
  - c) från det att personen blir myndig till dess att hon omyndigförklaras.
- h. Finlands nya grundlag trädde i kraft
- a) 1995.
  - b) 2000. (s. 9)**
  - c) 1990.
- i. De grundläggande fri- och rättigheterna gäller inte
- a) utländska medborgare som endast en kort tid uppehåller sig på finskt territorium.
  - b) juridiska personer.
  - c) statliga och kommunala myndigheter. (s. 22)**
- j. Bedömning *in casu* innebär
- a) bedömningen sker från fall till fall. (s. 25)**
  - b) bedömningen sker utgående från EMRK-konventionen.
  - c) bedömningen sker utgående från Finlands grundlag.

FRÅGA 13-15

Materialbaserade uppgifter

<http://www.aka.fi/sv/om-akademien/nyheter-och-press/Pressmeddelanden/2015/oppimisen-tutkijat-koululaisilla-suuria-eroja-nettilukutaidoissa>

<https://www.kansalliskirjasto.fi/sv/nyheter/finnafi-oppnar-upp-rekordstor-mangd-finlandskt-kulturmateri>

Läs texterna ”Inlärningsforskare: Stora skillnader i skolelevers webbläskunnighet” (2 sidor) samt ”Finna.fi öppnar upp rekordstor mängd finländskt kulturmateri” (1 sida). Diskutera med utgångspunkt i texterna följande tre aspekter:

13. Vilka färdigheter behövs för att man ska vara informationskompetent/läskunnig på webben? (max. 2 poäng)

För 2 poäng bör minst alla dessa fyra punkter ur texten ”Inlärningsforskare...” ingå i svaret (0,5 poäng per punkt):

- *Man bör kunna söka information.*
- *Man bör kunna bedöma information kritiskt.*
- *Man bör kunna dra nytta av flera olika källor.*
- *Man bör kunna berätta vad man lärt sig för andra.*

14. Varför är det viktigt att vara webbläskunnig? (max. 4 poäng)

För 4 poäng bör minst dessa fyra punkter ur texten ”Inlärningsforskare...” ingå i svaret (1 poäng per punkt):

- *Webbläskunnighet kan hjälpa till att ge en strukturerad helhetsbild av det ämne som ska studeras.*
- *Man kan bli mer kritisk till kommersiellt färgad information och kan bättre identifiera en kommersiell webbplats.*
- *Det hjälper till att identifiera relevanta webblänkar bland många sökresultat och kan försnabba sökandet av information.*
- *Man kan jämföra sökresultat som är väsentliga för informationssökningsuppgiften med varandra och inte bry sig så mycket om oväsentliga sökresultat samt välja vad som är väsentligt på webbsidor.*

15. Hurdan roll kan biblioteken ha i det digitala samhället? Ange också minst en roll som inte nämns i texten. (max. 4 poäng)

Om minst tre av följande punkter ur texten "Finna.fi..." ingår i svaret ger det 3 poäng (1 poäng per punkt, totalt max. 3 poäng):

- *Biblioteken kan samla material som finns t.ex. i finländska arkiv, bibliotek och museer, såsom i exemplet med samlingsportalen Finna.fi. Detta medför att vem som helst har tillgång till material som finns fritt tillgängligt i sådana portaler.*
- *Biblioteken kan tillhandahålla digitalt material som kan användas för ändamål som programutveckling och datavisualisering eller forskning.*
- *Biblioteken kan ge tillgång till material, t.ex. digitala bilder, som kan bearbetas och användas i kommersiellt syfte i applikationer, spel, lärplattformar eller verktyg för genealogisk forskning.*
- *Biblioteken kan ge tillgång till material av olika slag i digital form, som fotografier, konstverk, böcker, tidningar, artiklar, kartor, föremål, ljudupptagningar, noter och videoupptagningar.*
- *Biblioteken kan ge tillgång till öppet licensierat material såsom böcker.*

1 poäng kan fås från allmänkunskap som kan innehålla något av följande punkter eller vara något annat som anknyter till ämnet:

- *Biblioteken kan främja demokrati och jämlikhet också i det digitala samhället i och med att de erbjuder digitala tjänster och digitalt material gratis åt alla.*
- *Biblioteken har digitalt material, t.ex. e-böcker och e-tidskrifter som man kan låna och läsa var som helst vilket underlättar studier/lärande etc.*
- *Biblioteken har digitalt material, t.ex. e-böcker och e-tidskrifter, som också sådana människor som inte har möjlighet att komma till biblioteket kan läsa.*
- *Biblioteken kan erbjuda tjänster som underlättar för människor att ta del av det digitala samhället, t.ex. kurser i hur man använder smarttelefoner eller datorer.*
- *Biblioteken kan erbjuda en plats där man kan utnyttja digitalt material eller använda datorer.*
- *Biblioteken kan lära och handleda kunderna i att hitta och använda digitala resurser.*

FRÅGA 16-20

Materialbaserade uppgifter

Bernhardtz, Lena. Små steg mot ekonomisk jämställdhet. SCB:s tidskrift *Välfärd* 175:4. Publicerad 7.12.2015. <http://www.scb.se/sv/Hitta-statistik/Artiklar/Med-sma-steg-mot-ekonomisk-jamstalldhet/>

Läs den svenska artikeln ”Med små steg mot ekonomisk jämställdhet” (2 sidor) och besvara nedanstående frågor utgående från artikeln.

16. Utbildningsnivån har stigit kraftigt under 2000-talet, i synnerhet för kvinnor.

- a. År 2000 var andelen kvinnor i åldersgruppen 24-44 år som hade en eftergymnasial utbildning 36 procent. Med hur många procentenheter har andelen ökat från år 2000 till år 2013? (*max. 1 poäng*)

16 procentenheter.

- b. Andelen kvinnor som har en eftergymnasial utbildning är högre än andelen män. Uppge skillnaden i procentenheter år 2000 och år 2013. (*max. 2 poäng*)

2000: 5 procentenheter, 2013: 13 procentenheter.

17. En del av löneskillnaderna mellan kvinnor och män beror på att kvinnor och män har olika utbildning, ålder, arbetstid, jobbar inom olika sektorer och tillhör olika yrkesgrupper. Om man beaktar det, hur stor var löneskillnaden vid millennieskiftet? (*max. 1 poäng*)

Kvinnor hade 92 procent av mäns lön.

18. Nämn de fyra faktorer som påverkar inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män som framkommer i artikeln. (*max. 2 poäng*)

- (1) Kvinnor har lägre lön än män,
(2) kvinnor arbetar mera deltid än män,
(3) kvinnor tar ut mera föräldrapenningdagar än män,
(4) kvinnor vårdar sjukt barn i högre grad än män,
(5) kvinnor har högre sjukfrånvaro än män.***

19. Med hur många procentenheter hade inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män minskat år 2013 jämfört med år 2000? (*max. 1 poäng*)

4 procentenheter

20. Varför har inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män minskat under 2000-talet? Nämn tre orsaker utgående från artikeln. (*max. 3 poäng*)

- (1) Skillnaden mellan kvinnor och mäns löner har minskat,*
- (2) andelen kvinnor som arbetar deltid har minskat,*
- (3) andelen män som arbetar deltid har ökat.*